

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
економіки підприємства
та організації бізнесу
Протокол № 2 від 29.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

АНАЛІЗ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДАНИХ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань усі
Спеціальність усі
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма усі

Статус дисципліни вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Розробник:
д.е.н., професор

Дмитро ШИЯН

Завідувач кафедри
економіки підприємства та
організації бізнесу

Тетяна ВЛАСЕНКО

Харків
2024

ВСТУП

В сьогоднішньому світі використання цифрової обробки даних поширюється з швидкістю зростання потужностей комп'ютерів та обсягів систем зберігання інформації. Це стосується і соціологічних даних. Поширення соціальних мереж та систем мобільного зв'язку значно розширило можливості збирання даних про населення та домогосподарства. Широкого розповсюдження набули соціологічні дослідження через мережу Internet. Ці зміни в техніці збирання соціологічних даних дозволили принципово розширити коло можливих варіантів їх використання та збільшити обсяги.

Аналіз інформації, що збирається в процесі емпіричних соціологічних досліджень, є складною науковою проблемою, яка вимагає використання відповідних статистичних та математичних методів на етапі попередньої, подальшої обробки даних та отримання підсумкових результатів з подальшим їх візуалізацією. При цьому, аналіз даних є ключовим етапом всього дослідження, в ході якого відбувається безпосередня перевірка відповідності зібраної інформації тим моделям соціальних явищ, які були отримані під час попередніх досліджень. В разі виявлення розбіжностей виникає потреба пояснення даних явищ та побудові нових моделей, які повинні адекватно відображати нові закономірності. Все це обумовлює необхідність вивчення методів аналізу соціологічних даних.

Навчальна дисципліна "Аналіз соціологічних даних" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого бакалаврського освітнього рівня.

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань і практичних навичок щодо обробки соціологічних даних з допомогою програмного забезпечення.

Завданнями навчальної дисципліни є:

розуміння загальних характеристик суспільних явищ, можливості їх статистичної обробки;

характеристика економічної поведінки людини, її види;

дослідження загальних методів статистики для характеристики соціологічних явищ;

оцінки типу та характеру взаємозв'язку досліджуваних показників;

опанування аналізу взаємозв'язку якісних та кількісних показників;

особливості використання методів регресійного аналізу з метою дослідження соціологічних даних.

Об'єктом навчальної дисципліни виступає суспільство як система взаємопов'язаних суб'єктів. Предметом навчальної дисципліни є соціологічні явища та процесі які обумовлюють розвиток суспільства та можуть бути охарактеризовані якісно чи кількісно.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Вміти використовувати програмні продукти з метою обробки та оцінки первинних даних соціологічних досліджень та візуалізація отриманих результатів	Здатність проводити попередній аналіз та оцінювати загальні характеристики соціологічних даних
Сформувати практичні навички що до побудови моделей залежності між залежним показником та обраними факторами	Здатність будувати моделі залежності по даним соціологічних досліджень та оцінювати їх надійність

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Попередня обробка даних соціологічних досліджень

Тема 1. Суспільство як система.

- 1.1. Поняття «суспільство» в соціологічній науці.
- 1.2. Соціологічні теорії індивідуального соціального взаємодії.
- 1.3. Соціальний зв'язок: поняття, механізм здійснення.

Тема 2. Економічна соціологія та методологія дослідження соціальних явищ.

- 2.1. Характеристики економічної поведінки людини.
- 2.2. Типи та види економічної поведінки людини.
- 2.3. Типи та види досліджень у соціології.
- 2.4. Процес соціологічного дослідження, його основні етапи та процедури.

Тема 3. Попередній аналіз даних.

- 3.1. Одномірні частотні розподіли сукупності. Проблема розбиття діапазону на інтервали.
- 3.2. Дисперсія. Квантильні розмахи.
- 3.3. Використання статистичних характеристик для аналізу одномірних даних. Функції розподілу.
- 3.4. Використання функцій Excel в процесі оцінки соціологічних даних.

Тема 4. Взаємозв'язок даних соціологічного дослідження.

- 4.1. Групування даних.
- 4.2. Двовимірні таблиці

4.3. Використання функцій Excel в процесі дослідження взаємозв'язку даних.

Змістовий модуль 2. Використання статистичних методів при аналізі соціологічних даних

Тема 5. Аналіз взаємозв'язків якісних та кількісних показників.

5.1. Графічне відображення розбіжностей середніх значень.

5.2. Використання методу T-Test.

5.3. Дисперсійний аналіз.

5.4. Особливості використання програми Statistica при аналізі середніх величин.

Тема 6. Моделі регресійного аналізу соціологічних даних.

6.1. Загальний характеристик типів регресійних моделей.

6.2. Особливості використання регресійних моделей при аналізі соціологічних даних.

6.3. Множинний регресійний аналіз. Використання програм Statistica та Excel при побудові регресійних моделей.

Тема 7. Дослідження структури соціологічних даних.

7.1. Факторний аналіз.

7.2. Кластерний аналіз.

7.3. Використання програм Statistica та Excel при дослідженні структури соціологічних даних.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Семінарське заняття	Поняття «суспільство» в соціологічній науці.
Тема 2. Семінарське заняття	Характеристики економічної поведінки людини.
Тема 3. Практичне завдання 1.	Попередній аналіз даних.
Тема 4. Практичне завдання 2.	Взаємозв'язок даних соціологічного дослідження.
Тема 5. Практичне завдання 3.	Аналіз взаємозв'язків якісних та кількісних показників.
Тема 6. Практичне завдання 4.	Моделі регресійного аналізу соціологічних даних.
Тема 7. Практичне завдання 5.	Дослідження структури соціологічних даних.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 7	Вивчення лекційного матеріалу та нормативної бази України
Тема 1 - 2	Підготовка до семінарських занять
Тема 3 - 7	Підготовка до практичних занять
Тема 3, 6, 7	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як: проблемні лекції (тема 1, 2), оглядові лекції (теми 3, 4, 5, 6, 7). При проведенні семінарського заняття (тема 1) правдиться дискусія навколо попередньо визначеної теми, до яких здобувачі вищої освіти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Практичні заняття проводяться у вигляді спеціально розроблених практичних робіт під час виконання яких у повній мірі використовуються методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, методи контролю і самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна – 60 балів.

Поточний контроль: виконання практичних завдань (30 балів); виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань (20 балів); поточна контрольна робота (10 балів); колоквіум (40 балів).

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль: Залік.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Горпинич О. В., Клименко О. Ю., Москаленко Л. М. Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію». Київ: ДУТ, 2019. 235 с.
2. Пачковського Ю. Ф., Коваліско Н. В., Лапан Т. Д. Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник. Київ: «Каравела», 2020. 356 с.
3. Толстов І. В., Даніліян В. О. Соціологія: навч. посіб. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 284 с.
4. Шиян Д.В., Севрюкова Є.О., Євдокімова М.О. Цифрові технології як фактор формування людського капіталу в Україні. Економіка та управління АПК. 2022. № 2. С. 80-86. URL: <https://econommeneg.btsau.edu.ua/uk/content/cyfrovi-tehnologiyi-yak-faktor-formuvannya-lyudskogo-kapitalu-v-ukrayini>

Додаткова

5. Shyian, D., Litovchenko, I., & Sevriukova, Ye. Peculiarities of the formation of human capital in rural areas in the pre-war period. Economics of Development. 2023. 22(3), 32-41. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30891>
6. Shyian, D., Herasymenko, Yu., Ulianchenko, N., Velieva, V. And Kotelnikova, Iu. Household income as a factor forming potential demand on the market of organic products. Agricultural and Resource Economics, 2021. vol. 7, no. 4, pp. 100–114. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26860>
7. Шиян Дмитро, Севрюкова Єлизавета. Вплив рівня доходів на якість формування людського капіталу в Україні. II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Управління персоналом у системі менеджменту організацій: тенденції та перспективи розвитку»: збірник тез доповідей (31 травня 2023 р., м. Львів). – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. С.123-125. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30892>
8. Шиян Д. В., Севрюкова Є. О. Вплив рівня самооцінки домогосподарствами своїх доходів на формування споживчого попиту. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XVII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 25 листопада 2022 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. С. 76-83 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28762>

Інформаційні ресурси

9. Державна служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <http://www.uisr.org.ua/>

11. Соціологічна асоціація України. URL: <https://sau.in.ua/>

12. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
Дисципліна «Аналіз соціологічних даних» URL:
<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=9294>